

Hankintalakiesitys kärjistää jätehuoltoalaa

Kunnalliset jätelaitokset ovat ihmeissään. Uuden hankintalakiesityksen mukaan julkinen toimija voi myydä palveluitaan ulkopuolisille vain viiden prosentin verran liikevaihdostaan.

■ JUHA GRANATH

Jos esitys toteutuu, kustannukset nousevat. Maksumiehiksi joutuvat niin asukkaat, yrittäjät, viljelijät kuin kunnatkin. Taistelemme uudistusta vastaan kaikin keinoin”, kunnallisia jätelaitoksia edustavan Jätelaitosyhdistyksen (JLY) väistyvä toimitusjohtaja **Markku Salo** vakuuttaa. Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) sai juhannukseksi vihdoin

”Palvelut heikentyvät”

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy toimitusjohtaja **Jukka Heikkilä** harmittelee, että Suomi on ainoa Euroopan maa, joka esittää sidosyksiköille tiukempaa rajausta kuin EU-direktiivissä säädetty 20 prosenttia. ”Tämän vuoden liikevaihtomme on noin 28 miljoonan euroa. Siitä runsas viisi prosenttia tulee vapailta markkinoilta. Jos hallitus nyt määrää, että saisimme myydä palvelujamme vapailla markkinoilla vain 500 000 euroa edestä, joutuisimme kaventamaan merkittävästi toimintaamme. 500 000 euroa on vain 1,7 prosenttia liikevaihdostamme.”

Toimitusjohtaja Heikkilä listaa hankintalakiesityksen kielteiseksi vaikutukseksi mm. palvelutason heikentymisen, laitteiston vajaakäytön, hintojen nousun ja yritystoiminnan vaikeutumisen.

”Tästä hyötyisi muutama suuri jätehuoltoyritys sekä kansainvälisessä kaupassa muiden EU-maiden sidosyrittäjät. Lisääntyvät kuljetukset ja yleinen tehotomuus nielisivät moninkertaisesti mahdollisen hyödyn”, Jukka Heikkilä vakuuttaa.

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n toimitusjohtajan Jukka Heikkilän viesti päättäjille on selkeä. ”Uudistuksen pitää noudattaa EU:n linjaa eli sidosyksikön pitää saada olla markkinoilla 20 prosentin osuudella.” ■

Juha Granath

▲ JLY:n lakimies Amanda Nikkilä mietti kesällä Jätelaitosyhdistyksen eläkkeelle jääneen toimitusjohtaja Markku Salon kanssa lakiesitysten vaikutuksia.

valmiiksi kaksi kuukautta myöhässä olleen hallituksen esityksen uudeksi hankintalakiaksi.

”Myöhästymisen syy oli yksinkertaisesti EU-hankintadirektiivien laajuus. Satojen pitkien ja monimutkaisten säännösten tuominen kansalliseen lainsäädäntöön kestää kauan”, sanoo vanhempi hallitussihteeri **Markus Ukkola** TEM:istä.

Jätehuoltoalan kuumaksi kysymykseksi hallituksen esityksessä nousi sidosyrittäjien asema eli kuinka paljon kunnalliset yhtiöt saavat myydä palvelujaan muille kuin omistajilleen.

Markus Ukkola muistuttaa, että EU-direktiivissä ei ole erityisiä säännöksiä jätehuoltoalan julkisista hankinnoista.

”Ymmärtääkseni jätehuollon hankintoihin liittyviä kysymyksiä

Aki Rask/ Suez

▲ Suezin toimitusjohtaja Jorma Kangas haluaa jätealalle ennustettavuutta.

”Toivottavasti markkinahäirintä loppuu”

Ympäristöhuoltoyritys Suez Oy:n toimitusjohtaja **Jorma Kangas** pitää hallituksen hankintalakiesitystä ”oikeansuuntaisena”.

Kankaan mukaan kunnallisten jäteyhtiöiden ulosmyynti on hyvä asia vain silloin, kun paikalliset markkinat eivät tarjoa palveluita. Tämä voi olla tarpeen esimerkiksi kaupallisen seka- ja biojätteen tai muiden jättejakeiden käsittelyssä tai keräyksessä harvaan asutuilla alueilla.

”Mikään yksityinen jäteyhtiö ei vastusta tällaista kuntayhtiön tarjoamaa palvelua. Muu ulosmyynti on markkinahäirintää”, Jorma Kangas sanoo.

Kankaan mukaan Suezin tämän vuoden liikevaihto nousee 74 miljoonaan euroon. Toimipisteitä yrityksellä on 14, laitoksia kymmenkunta ja vakituisia työntekijöitä 340.

”Mikäli kuntayhtiöiden markkinahäirintä loppuu tai ainakin vähenee, alan ennustettavuus kasvaa, riskit pienevät ja investointihalukkuus kasvaa. Myös Suez on valmis lisää investointeihin”, toimitusjohtaja Kangas lataa.

Kuntapuolen kriitikkojen mielestä ”Suuri Suez” on yksi niistä harvoista jätehuoltoalan yrityksistä, jotka hyötyisivät lakiuudistuksesta. Kangas taas antaa sapiskaa kuntayhtiölle niiden tavasta käyttää veromaksajien rahaa.

”Kunnat investoivat laitoksiin, jotka tarjoavat palveluja yksityiselle sektorille. Julkisella rahoituksella hankitaan määräävä markkina-asema, otetaan vastuuta ja riskejä, jotka kuuluvat yksityisten jäteyhtiöiden tehtäviin”, Kangas sanoo.

Kuntayhtiöiden ja yksityisen sektorin yhdessä perustamia tytäryhtiöitä ja yhteisyrityksiä toimitusjohtaja Jorma Kangas kritisoi kovin sanoin.

”Näyttää siltä, että näiden kuntayhtiöiden johto on unohtanut perustehtävänsä kotitalousjätteen kerääjänä ja käsittelijänä. Lähdetään harjoittamaan liiketoimintaa vapaille markkinoille vastuineen ja riskeineen.”

”Jos kuntayhtiöt päättävät kasvattaa ulosmyyntiään ilman rajoituksia, tervetuloa! Mutta silloin omistajakuntien on kohdeltava jäteyhtiötään kuten yksityisiä yrityksiä. Kaikki palvelut on kilpailutettava: kotitalousjätteen keräys ja käsittely, asiakaspalvelu jne. Näin taataan reilu peli”, Jorma Kangas muistuttaa.

Hallituksen esityksessä tavara- ja palveluhankintojen kilpailutuksen raja nousee 30 000 eurosta 60 000 euroon. ■

aiotaan tarkastella ympäristöministeriön lähiaikoina asettamassa työryhmässä”, Ukkola sanoo.

Jäteala käy kuumana

Hallituksen lakiesitys oli kunnallisille jätehuoltoyhtiöille shokki. Nykyisin monien kunnallisten jätelaitosten liikevaihdosta 20–30 prosenttia tulee vapailta markkinoilta. EU-direktiivi säättää julkisen toimijan ulkopuoliselle myytävien palvelujen ylärajaksi 20 prosenttia liikevaihdosta. Hallituksen esitys tiukentaa rajan 5 prosenttiin tai korkeintaan 500 000 euroon. ”Käytännössä 500 000 euron yläraja tarkoittaa useille jätelaitoksille alle yhden prosentin osuutta liikevaihdosta”, sanoo Salo.

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry:n päämajassa Etelä-

ranta 10:ssä ollaan hallituksen esitykseen melko tyytyväisiä. ”Sidosyksikön viiden prosentin raja myydä palveluitaan muille kuin omistajilleen on oikeansuuntainen. Esitetty raja ei kuitenkaan ole riittävä poistamaan kuntayhtiöiden aiheuttamia markkinahäiriöitä”, YTP:n toimitusjohtaja **Tatu Rauhamäki** sanoo.

Rauhamäki muistuttaa, että kuntalaitokset saavat lakisäteisten tehtäviensä hoidosta varman tulon, mutta tarjoavat silti laajasti palveluitaan vapailta markkinoilla.

”Tämä on vääristänyt kilpailua. Hankintalain nimissä kuntayhtiö on tervetullut kilpailemaan markkinoille, kunhan se luopuu sidosyksikköasemastaan. Tämä koskee myös kuntien yhtiömuotoisia jätelaitoksia”, Tatu Rauhamäki sanoo. Elinkeinoelämä sekä yrittäjien järjestöt ajoivat sidosyksikkörajaksi pyöreätä nollaa.

Yhteinen sävel hukassa

Kunnallisten jätelaitosten pääasiallinen tehtävä on vastata sille laissa määrätyistä velvoitteista. Niihin kuuluvat mm. asumisesta ja julkisesta palvelutoiminnasta syntyvien yhdyskuntajätteiden sekä maatilojen vaarallisten jätteiden hoito. Salon mielestä jätehuolto on jätemaksuin kustannettua infrastruktuuria, jonka toimivuuden hallituksen esitys nyt vaarantaa.

”Yksityisellä sektorilla on suuria puutteita jätehuoltopalvelujen alueellisessa tarjonnassa. Pitkät kuljetusmatkat nostavat hintoja entisestään”, Salo sanoo.

YTP:n toimitusjohtaja Rauhamki vastaa Salolle aivan päinvastaisella väittämällä.

”Kaupunkien välisillä pitkillä siirtymäetäisyyksillä haja-asutusalueiden yritysasiakkaat ovat kilpailuetu”, YTP:n toimitusjohtaja Rauhamäki vastaa.

Kun kuntapuolen Markku Salo sanoo uuden sidosyksikkörajan vähentävän kilpailua, yksityisen puolen Tatu Rauhamäki on samasta asiasta aivan päinvastaista mieltä. Salon mukaan erityisessä vaarassa ovat haja-asutusalueet ja maaseutu:

”Monet pienyrittäjät ja maanviljelijät jäävät yksityisten firmojen ja niiden voittoa maksimoivan hinnoittelun armoille.”

Rauhamäki toteaa, että mitä enemmän jätehuoltoyrityksellä on asiakkaita, sitä valmiimpia ne ovat kehittämään toimintaansa.

”Myös kuntalaisen vapautta päättää jätehuoltopalveluistaan pitää lisätä. Hänellä pitää olla oikeus ostaa vaikkapa täydentäviä lajittelu- ja kierrätyspalveluita.”

”Pitää muistaa, että kunnan velvollisuus on myös hoitaa muut kuin asumisesta syntyvät jätteet, jos yksityistä palveluntarjoajaa ei ole saatavilla. Näin turvataan pk-yritysten ja maatalousyrittäjien jätehuolto”, Rauhamäki sanoo.

Väittely jatkuu: julkinen puoli sanoo uuden raja-arvon merkittävän jopa 30 prosentin nousua asukkaiden jätehuoltomaksuihin. Yksityinen väittää kuntapuolen liioittelevan kustannusten nousupaineita.

”Yksityiset jätehuoltoyritykset kuorivat mielellään kerman”, JLY:n Salo vastaa.

”Ei elinkeinoelämän pidä kustantaa kuntalaisten jätehuoltoa”, YTP:n toimitusjohtaja Rauhamäki muistuttaa.

”Kuntien luovuttava jätteiden omistusoikeudesta”

Nykyään valtaosa yksityisistä jäteyrityksistä käyttää kuntien jätteenkäsittelylaitoksia. Sidosyksikkörajan laskiessa viiteen prosenttiin kunnalliset jätelaitokset eivät voisi enää tarjota palvelujaan yrityksille.

”Silloin yrityksillä ei aina olisi paikkaa, minne viedä jätteensä. Yksityinen sektori veisi sitten jätteitä entistä enemmän ulkomaille, ja parin miljardin investointimme kävisivät vajaalla. Puhu siinä sitten kestävyysvajesta”, JLY:n Markku Salo toteaa.

Tatu Rauhamäki myöntää, että osa yksityisistä yrityksistä vie jätteitä ulkomaille. Syinä ovat hinta ja käsittelylaitosten puute, mutta uudesta hankintalaista voisi löytyä pelastus pulmaan.

”Hankintalain sidosyksikkörajaukset ja hallituksen yksinoikeuksien rajaukset vahvistavat yksityisen sektorin investointivalmiutta ja näin lisäävät jätehuollon kapasiteettia Suomessa”, YTP:n Rauhamäki vakuuttaa.

PK-YRITTÄJÄ:

”Isojen yritysten ehdoilla”

Oululaisessa 20 työntekijän Jätehuolto Nuojua Oy:ssä ollaan tyytyväisiä pitkään jatkuneeseen yhteistyöhön kunnallisen Oulun Jätehuolto Oy:n kanssa.

”Viemme 70–80 prosenttia tavarastamme Oulun Jätehuollon vastaanotto paikalle. Määrässä ovat mukana niin polttokelpoinen kuin biojätekin. Kunnallinen jätehuolto on tarjonnut oivan, kokonaisvaltaisen palvelun”, Jätehuolto Nuojua Oy:n työnjohtaja **Mika Nuojua** vakuuttaa.

Jätehuolto Nuojua tarjoaa kotitalouksille, yrityksille ja kunnallisille jätelaitoksille kaikkia ympäristöhuollon palveluita. Mika Nuojuan mukaan hankintalakisityksen läpimeno kävisi pk-yrittäjän ja kansalaisen kukkarolle.

”Kunnallisen jätehuoltoyrityksen kokonaisvaltaiset palvelut eivät olisi enää käytettävissämme, ja joutuisimme ostamaan jätehuollon palvelut useilta kilpailijoiltamme. Kustannukset nousisivat, ja se näkyisi myös kansalaisten jätemaksuissa.”

”Kyllä tämä lakiesitys on tehty suurten firmojen ehdoilla”, Nuojua sanoo.

Nuojualla olisi keino, jolla pienet yritykset voisivat vastata suurten yritysten aggressiiviseen toimintaan Pohjois-Suomessa.

”Pienten ja keskisuurten jätehuoltoyritysten pitäisi perustaa tänne pohjoiseen oma vastaanotto paikka. Se vaatisi vähintään viiden yrityksen mukaan tulon ja paljon rahaa. Mahdotonta se ei ole.”

”Jotain pitää tehdä, muuten kansainväliset sijoitusyhtiöt tulevat markkinoille ja ottavat koko alan haltuunsa. Se ei ole enää yhteiskunnan eikä Suomen kansalaisten etu”, Nuojua sanoo. ■

Hankintalakiehdotuksessa on siirtymäkausi vuoden 2019 alkuun saakka.

”Tänä aikana kuntien pitäisi luopua rajat ylittävistä markkinaehtoisesta toiminnastaan. Tässä lakiehdotuksessa hallitus on ottanut elinkeinoelämän huolet tosissaan”, täryyttää Tatu Rauhamäki.

”Tässä lain valmistelijat ovat kuunnelleet pelkästään yksityisen sektorin lobbareita. Direktiiviä on noudatettava; se säättää ulosmyynnin 20 prosenttiin. Taistelu jatkuu syksyllä”, testamenttaa JLY:n eläkkeelle siirtyvä toimitusjohtaja Markku Salo jatkon seuraajalleen. ■